МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан філологічного факультету
_____ І. С. Бондаренко
«31» серпня 2026

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ

підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр
денної форми здобуття освіти
циклу вільного вибору студентів в межах університету

Викладач: Бакаленко Ірина Миколаївна, к. пед. наук, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
української літератури
Протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.
Завідувач кафедри української літератури
_____ Н. В. Горбач

2026 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Використання онлайн-інструментів
у процесі формування інфомедійної грамотності

Зв'язок із викладачем:
E-mail: irinabakalenko1970@gmail.com
Сезн ЗНУ повідомлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18566
Телефон: (061) 289-12-75
Інші засоби зв'язку: Facebook Messenger, Telegram, Zoom, Google Meet (за попередньою домовленістю).
Кафедра: української літератури, 2 навчальний корпус, ауд. 232.

1. Опис навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Використання онлайн-інструментів у процесі формування інфомедійної грамотності» – формування у здобувачів вищої освіти інфомедійної грамотності та здатності усвідомлено використовувати онлайн-інструменти для пошуку, критичного аналізу, перевірки, створення й поширення інформації; розвиток критичного мислення, культури відповідальної медіакомунікації та готовності застосовувати набуті компетентності в освітній, професійній і повсякденній діяльності з дотриманням принципів інформаційної безпеки, академічної доброчесності та цифрової етики.

Відповідно до поставленої мети **основними завданнями** навчальної дисципліни є:

– сформувати розуміння сутності інфомедійної грамотності, її складників і значення для особистісного розвитку, професійної діяльності та відповідальної участі в суспільному житті;

– ознайомити здобувачів із особливостями сучасного інформаційного середовища, функціонування цифрових медіа та соціальних мереж, впливом алгоритмів і персоналізації контенту на сприйняття інформації;

– розвинути вміння здійснювати цілеспрямований пошук інформації за допомогою онлайн-інструментів, добирати релевантні джерела та оцінювати їхню достовірність, актуальність і повноту;

– сформувати навички критичного аналізу медіаповідомлень, розрізнення фактів, суджень і припущень, виявлення маніпуляцій, стереотипів, прихованої реклами, пропаганди та дезінформації;

– забезпечити опанування онлайн-інструментів перевірки інформації, зокрема для встановлення першоджерел, зіставлення повідомлень, перевірки зображень, відео та контексту їх поширення;

– розвинути здатність критично оцінювати контент, створений із використанням штучного інтелекту, перевіряти його точність та відповідально застосовувати інструменти ШІ в роботі з інформацією;

– сформувати практичні вміння використовувати онлайн-інструменти для створення, візуалізації та представлення достовірного медіаконтенту з урахуванням мети комунікації, потреб аудиторії та вимог доступності;

– розвинути навички конструктивної взаємодії в цифровому середовищі, аргументованого висловлення власної позиції, ведення дискусії та відповідального поширення інформації;

– сформувати вміння дотримуватися принципів цифрової безпеки, захисту персональних даних, авторського права й академічної доброчесності, коректно посилатися на використані джерела;

– розвинути здатність обґрунтовано добирати онлайн-інструменти та застосовувати їх для розв'язання інфомедійних завдань відповідно до специфіки своєї освітньої програми й майбутньої професійної діяльності;

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Використання онлайн-інструментів
у процесі формування інфомедійної грамотності

– сприяти формуванню навичок рефлексії та самооцінювання власних інформаційних звичок, усвідомленого медіаспоживання й готовності до подальшого розвитку інфомедійної грамотності.

Курс «Використання онлайн-інструментів у процесі формування інфомедійної грамотності» передбачає лекційні заняття, організовані у форматі інтерактивних тренінгів за принципом «мінімум теорії – максимум практики». Короткі теоретичні блоки поєднуються з виконанням практичних вправ, аналізом медіаповідомлень, розв'язанням інформаційних ситуацій та безпосередньою роботою з онлайн-інструментами. Така організація навчання забезпечує активну участь здобувачів освіти й застосування отриманих знань для пошуку, критичного аналізу, перевірки, створення та відповідального поширення інформації.

Тренінговий формат передбачає індивідуальну й групову роботу, дискусії, інтерактивні вправи та виконання творчих завдань. Студенти набувають досвіду оцінювання надійності джерел, розпізнавання маніпуляцій і дезінформації, перевірки фактів та створення власного медіаконтенту з дотриманням принципів цифрової етики, інформаційної безпеки й академічної доброчесності. Самостійна робота спрямована на закріплення опанованих способів діяльності та їх застосування в навчальних, професійних і повсякденних ситуаціях. Інтерактивна модель організації курсу спрямована на формування ключових для майбутніх фахівців навичок ефективної усної й письмової комунікації. Курс сприяє розвитку критичного мислення, цифрової компетентності, навичок співпраці й аргументованої комунікації, а також формуванню усвідомленого ставлення до споживання та поширення інформації.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	**денна форма здобуття освіти**
1	***2***
Статус дисципліни	**Обов'язкова**
Семестр	7-й
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість годин	90 год.
Лекційні заняття	20 год.
Самостійна робота	70 год.
Консультації	Очно і дистанційно. очно (кафедра української літератури, м. Запоріжжя, вул. Університетська, 66-б, II корп., каб. 232) згідно з графіком Платформа Zoom: https://us05web.zoom.us/j/3832978202?pwd=d1hkSjFMaUU4clhaUXVpTDY1MVB4QT09 Ідентифікатор: 383 297 8202 Код доступу: FLEV2N Платформа Google Meet: https://meet.google.com/atg-iyeg-bkz Графік консультацій: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/philology/grafik_navchal_nogo_protsesu_ta_rozklad_zanyat_
Вид підсумкового семестрового контролю:	**залік**

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Використання онлайн-інструментів
у процесі формування інфомедійної грамотності

Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3925

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	*2*	*3*
Здатність здійснювати цілеспрямований пошук, добір і систематизацію інформації з різних джерел для розв'язання навчальних, професійних і повсякденних завдань. Здатність критично оцінювати інформацію та надійність джерел, перевіряти достовірність медіаконтенту за допомогою онлайн-інструментів, розпізнавати дезінформацію й маніпуляції та формулювати обґрунтовані висновки. Здатність обґрунтовано добирати й використовувати цифрові інструменти для створення, редагування та представлення достовірного, зрозумілого й доступного медіаконтенту відповідно до комунікативної мети та потреб аудиторії. Здатність відповідально застосовувати інструменти штучного інтелекту в роботі з інформацією та медіаконтентом, критично оцінювати й перевіряти отримані результати. Здатність дотримуватися принципів цифрової безпеки, захисту персональних даних, авторського права, академічної доброчесності та етики медіакомунікації. Здатність ефективно комунікувати й співпрацювати в цифровому середовищі, аргументовано представляти власну позицію та відповідати за результати спільної діяльності. Здатність усвідомлено організовувати власне медіаспоживання та самостійно вдосконалювати інфомедійну грамотність. Після завершення курсу здобувачі вищої освіти зможуть: Здійснювати цілеспрямований пошук інформації, добирати релевантні джерела та систематизувати матеріали за допомогою цифрових інструментів. Критично аналізувати медіаповідомлення: розмежовувати факти, судження й	Традиційні методи: пояснювально- ілюстративний (розповідь, пояснення, інтерактивна лекція, лекція-візуалізація); метод проблемного викладу; евристичний (бесіда); репродуктивний (вправи, творчі завдання, робота з художніми текстами, підручниками / посібниками); дослідницький (опрацювання наукової літератури, періодичних видань методичного спрямування, самостійна робота); метод формування пізнавального інтересу (дискусія, створення та аналіз проблемних ситуацій); виконання завдань лабораторних і самостійних робіт Інноваційні методи: Інтерактивні технології навчання, мозковий штурм, «світове кафе», робота у групах/командах (з використанням сесійних залів Zoom в умовах дистанційного/змішаного навчання); проєктне навчання (виконання міні-проєктів); імерсивні технології; кейс-стаді (моделювання й аналіз ситуацій), майстер-клас; тренінгові технології. Інформаційно-комунікаційні технології (сервіси для організації синхронного та асинхронного навчання; для організації взаємодії; для створення візуального контенту, інтерактивних	**Поточний контроль:** захист та оцінювання самостійних робіт, практичних завдань та міні-проєктів; оцінювання участі в дискусії та виступів на заняттях; опитування; тестування; самооцінювання та взаємооцінювання, формувальне оцінювання, рефлексія. **Підсумковий контроль:** тестування, опитування

припущення, оцінювати аргументацію, виявляти маніпуляції, дезінформацію та дискримінаційний зміст. Оцінювати надійність джерел і перевіряти достовірність текстового, візуального та аудіовізуального контенту за допомогою онлайн-інструментів, формулювати висновки на основі перевірених доказів. Аналізувати власні медіазвички та вплив алгоритмічної персоналізації на сприйняття інформації, планувати усвідомлене медіаспоживання й ухвалювати обґрунтовані рішення щодо поширення контенту. Проєктувати, створювати й редагувати текстові, візуальні, аудіовізуальні та інтерактивні медіаматеріали за допомогою цифрових інструментів відповідно до мети, потреб аудиторії та вимог достовірності й доступності. Використовувати інструменти штучного інтелекту для підготовки медіаматеріалів, перевіряти та редагувати згенерований контент, прозоро зазначати внесок ШІ. Застосовувати способи захисту облікових записів і персональних даних, коректно використовувати й цитувати матеріали з дотриманням авторського права, академічної доброчесності та етики медіакомунікації. Оцінювати медіапродукти за критеріями достовірності, зрозумілості, етичності й доступності, надавати конструктивний зворотний зв'язок і вдосконалювати матеріали. Виконувати та презентувати індивідуальний або командний інфомедійний проєкт, обґрунтовувати вибір джерел і цифрових інструментів, оцінювати власний внесок та можливості застосування результатів у навчальній і професійній діяльності.	плакатів та мемів, інтерактивних завдань та гейміфікації освітнього контенту, організації опитувань та тестування, платформи ШІ).	

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи інфомедійної грамотності: медіаспоживання, пошук та критичне оцінювання інформації

Тема 1. Інфомедійна грамотність як компетентність сучасного фахівця

Поняття інфомедійної грамотності, її складники та зв'язок із цифровою, інформаційною і комунікативною компетентностями. Роль інформації та медіа в навчальній, професійній і повсякденній діяльності представників різних спеціальностей. Основні види медіа, формати медіаповідомлень і канали поширення інформації. Учасники медіакомунікації: автор, замовник, платформа, аудиторія; їхні цілі та відповідальність. Інформаційні потреби людини та критерії усвідомленого вибору медіаресурсів. Самооцінювання інфомедійної грамотності: аналіз власних

умінь, труднощів і типових способів роботи з інформацією. Практичне застосування: розв'язання інформаційних ситуацій і визначення індивідуальних цілей опанування курсу.

Тема 2. Усвідомлене медіаспоживання: інформаційні звички, увага та цифровий добробут

Медіаспоживання як щоденна практика: мотиви звернення до медіа, вибір джерел і характер взаємодії з контентом. Інформаційні звички та способи їх дослідження: щоденник медіаспоживання, самоаналіз, карта інформаційного дня. Інформаційне перевантаження, фрагментарність сприйняття та чинники відволікання уваги. Вплив емоцій, попередніх переконань і когнітивних упереджень на сприйняття повідомлень. Механізми привернення й утримання уваги: сповіщення, автоматичне відтворення, нескінченна стрічка, емоційні заголовки. Способи організації власного інформаційного середовища: добір джерел, керування сповіщеннями, планування часу та перерв. Практичне застосування: створення особистого плану усвідомленого медіаспоживання та визначення критеріїв його результативності.

Тема 3. Ефективний пошук інформації за допомогою онлайн-інструментів

Визначення інформаційної потреби, мети пошуку та очікуваного результату. Формулювання пошукового запиту: ключові слова, синоніми, уточнення термінів, мовні варіанти. Використання пошукових операторів, фільтрів за датою, типом матеріалу, мовою та ресурсом. Пошук текстів, зображень, відео, наукових публікацій, статистичних даних і документів. Особливості пошуку на офіційних сайтах, у цифрових бібліотеках, репозитаріях та відкритих базах даних. Пошукова видача: релевантність результатів, рекламні матеріали, дублювання повідомлень і межі повноти пошуку. Практичне застосування: виконання пошукового завдання, порівняння різних стратегій і фіксація знайдених джерел.

Тема 4. Оцінювання надійності джерел і систематизація знайденої інформації

Типи інформаційних джерел: первинні й вторинні, офіційні, наукові, журналістські, експертні та користувацькі. Критерії оцінювання джерела: авторство, компетентність автора, дата, мета публікації, доказовість, прозорість і можливість перевірки. Встановлення походження повідомлення та пошук першоджерела. Перевірка репутації ресурсу, відомостей про редакцію, власників і політику виправлення помилок. Зіставлення незалежних джерел; розрізнення незалежного підтвердження та передруку одного повідомлення. Систематизація матеріалів за допомогою цифрових закладок, нотаток, таблиць, онлайн-дошок і засобів керування бібліографією. Практичне застосування: створення анотованої добірки джерел із поясненням їхньої надійності та придатності для конкретного завдання.

Змістовий модуль 2. Цифрові інструменти перевірки медіаконтенту та відповідальної взаємодії з інформацією

Тема 5. Критичне читання медіаповідомлень: факти, судження та аргументи

Структура медіаповідомлення: заголовок, основний зміст, ілюстрації, джерела та контекст публікації. Розмежування фактів, оцінних суджень, припущень, прогнозів і авторських інтерпретацій. Визначення головної тези, аргументів і доказів; оцінювання їхньої достатності та відповідності висновкам. Типові логічні помилки: необґрунтовані узагальнення, хибні причинно-наслідкові зв'язки, підміна тези, апеляція до популярності чи авторитету. Відповідність заголовка змісту, повнота подання інформації та значення пропущеного контексту. Порівняльний аналіз висвітлення однієї події: добір фактів, акценти, лексика, представлені позиції. Практичне застосування: коментоване читання медіатексту та формулювання аргументованого висновку щодо його якості.

Тема 6. Маніпуляції, стереотипи та мова ворожнечі в медіаконтенті

Поняття інформаційної маніпуляції та її відмінність від аргументованого переконування. Маніпулятивні прийоми: емоційний тиск, залякування, навішування ярликів, вибіркове подання фактів, хибна дилема. Клікбейт, сенсаційність, прихована реклама та змішування інформаційного й рекламного контенту. Стереотипи та упередження в зображенні соціальних,

професійних, вікових, гендерних та інших груп. Ознаки мови ворожнечі; розмежування критики, образливого висловлювання та закликів до дискримінації чи насильства. Принципи недискримінаційної комунікації, коректного називання та представлення різних груп людей. Практичне застосування: аналіз маніпулятивних повідомлень і їх редагування зі збереженням перевіреного фактичного змісту.

Тема 7. Дезінформація та фактчекінг: цифрові інструменти перевірки тверджень

Недостовірна інформація: ненавмисна помилка, навмисна дезінформація та використання правдивих відомостей для завдання шкоди. Форми спотворення інформації: вигаданий зміст, підміна контексту, неправдиві зв'язки, імітація авторитетного джерела. Визначення тверджень, які підлягають перевірці; відокремлення їх від оцінок і переконань. Алгоритм фактчекінгу: уточнення твердження, встановлення джерела, пошук доказів, зіставлення даних, формулювання висновку. Використання пошукових систем, офіційних ресурсів, відкритих даних, вебархівів і фактчекінгових матеріалів. Розмежування неправдивого, частково правдивого, маніпулятивного та непідтвердженого твердження; зазначення меж перевірки. Практичне застосування: підготовка фактчекінгової довідки з доказами, посиланнями та обґрунтованим висновком.

Тема 8. Перевірка фотографій і відео: достовірність, походження та контекст

Фотографія й відео як джерела інформації: можливості та обмеження візуального доказу. Основні способи візуального спотворення: обрізання, монтаж, ретушування, зміна підпису, повторне використання старого матеріалу. Зворотний пошук зображень і пошук попередніх публікацій візуального матеріалу. Перевірка відео за ключовими кадрами; встановлення автора та обставин первинного оприлюднення. Аналіз візуальних деталей для перевірки місця й часу події: написи, об'єкти, погодні умови, орієнтири. Метадані, синтетичні зображення та відео: допоміжні ознаки, обмеження автоматичних детекторів і необхідність комплексної перевірки. Практичне застосування: дослідження походження фотографії або відео та оформлення результатів перевірки.

Тема 9. Соціальні мережі: алгоритми, інформаційні бульбашки та вірусний контент

Соціальні мережі як середовище отримання, створення й поширення інформації. Принципи алгоритмічного добору контенту та роль користувацьких взаємодій у персоналізації стрічки. Інформаційні бульбашки й ефект замкненого кола однодумців; способи урізноманітнення джерел і позицій. Механізми вірусного поширення: емоції, повторюваність, соціальне схвалення та вплив лідерів думок. Ознаки сумнівних акаунтів, автоматизованої активності та координованого поширення повідомлень; межі висновків за зовнішніми ознаками. Відповідальність за репости, коментарі та рекомендації; способи реагування на недостовірний контент. Практичне застосування: аналіз поширення повідомлення та створення чекліста перевірки перед публікацією чи репостом.

Тема 10. Штучний інтелект у роботі з інформацією та медіаконтентом

Можливості генеративного ШІ для пошуку ідей, структурування матеріалів, підготовки чернеток та створення мультимедійного контенту. Формулювання запитів: мета, контекст, аудиторія, формат, обмеження та критерії якості результату. Фактичні помилки, вигадані джерела, упередження та нестабільність згенерованих відповідей. Перевірка результатів роботи ШІ за незалежними джерелами; авторське редагування та відповідальність користувача. Синтетичний медіаконтент і ризики введення аудиторії в оману; прозоре повідомлення про використання ШІ. Конфіденційність, доброчесність і допустимість передавання даних до онлайн-сервісів ШІ. Практичне застосування: створення та перевірка чернетки медіаматеріалу з фіксацією внеску ШІ й авторських змін.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Використання онлайн-інструментів
у процесі формування інфомедійної грамотності

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття	Назва теми	Кількість годин	Згідно з розкладом
		о/д. ф.	
1	*2*	*3*	*4*
Змістовий модуль 1. Основи інфомедійної грамотності: медіаспоживання, пошук та критичне оцінювання інформації			
Лекція 1	**Тема: Інфомедійна грамотність як компетентність сучасного фахівця** **Питання:** Поняття інфомедійної грамотності, її складники та зв'язок із цифровою, інформаційною і комунікативною компетентностями. Роль інформації та медіа в навчальній, професійній і повсякденній діяльності представників різних спеціальностей. Основні види медіа, формати медіаповідомлень і канали поширення інформації. Учасники медіакомунікації: автор, замовник, платформа, аудиторія; їхні цілі та відповідальність. Інформаційні потреби людини та критерії усвідомленого вибору медіаресурсів. Самооцінювання інфомедійної грамотності: аналіз власних умінь, труднощів і типових способів роботи з інформацією. Практичне застосування: розв'язання інформаційних ситуацій і визначення індивідуальних цілей опанування курсу.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція 2	**Тема: Усвідомлене медіаспоживання: інформаційні звички, увага та цифровий добробут** **Питання:** Медіаспоживання як щоденна практика: мотиви звернення до медіа, вибір джерел і характер взаємодії з контентом. Інформаційні звички та способи їх дослідження: щоденник медіаспоживання, самоаналіз, карта інформаційного дня. Інформаційне перевантаження, фрагментарність сприйняття та чинники відволікання уваги. Вплив емоцій, попередніх переконань і когнітивних упереджень на сприйняття повідомлень. Механізми привернення й утримання уваги: сповіщення, автоматичне відтворення, нескінченна стрічка, емоційні заголовки. Способи організації власного інформаційного середовища: добір джерел, керування сповіщеннями, планування часу та перерв. Практичне застосування: створення особистого плану усвідомленого медіаспоживання та визначення критеріїв його результативності.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція 3	**Тема: Ефективний пошук інформації за допомогою онлайн-інструментів** **Питання:** Визначення інформаційної потреби, мети пошуку та очікуваного результату. Формулювання пошукового запиту: ключові слова, синоніми, уточнення термінів, мовні варіанти. Використання пошукових операторів, фільтрів за датою, типом матеріалу, мовою та ресурсом. Пошук текстів, зображень, відео, наукових публікацій, статистичних даних і документів. Особливості пошуку на офіційних сайтах, у цифрових бібліотеках, репозитаріях та відкритих базах даних. Пошукова видача: релевантність результатів, рекламні матеріали, дублювання повідомлень і межі повноти пошуку. Практичне застосування: виконання пошукового завдання, порівняння різних стратегій і фіксація знайдених джерел.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція 4	**Тема: Оцінювання надійності джерел і систематизація знайденої інформації** **Питання:** Типи інформаційних джерел: первинні й вторинні, офіційні, наукові, журналістські, експертні та користувацькі. Критерії оцінювання джерела: авторство, компетентність автора, дата, мета публікації, доказовість, прозорість і можливість	2	*один раз на тиждень за розкладом*

	перевірки. Встановлення походження повідомлення та пошук першоджерела. Перевірка репутації ресурсу, відомостей про редакцію, власників і політику виправлення помилок. Зіставлення незалежних джерел; розрізнення незалежного підтвердження та передруку одного повідомлення. Систематизація матеріалів за допомогою цифрових закладок, нотаток, таблиць, онлайн-дошок і засобів керування бібліографією. Практичне застосування: створення анотованої добірки джерел із поясненням їхньої надійності та придатності для конкретного завдання.		
Змістовий модуль 2.Цифрові інструменти перевірки медіаконтенту та відповідальної взаємодії з інформацією			
Лекція 5	**Тема: Критичне читання медіаповідомлень: факти, судження та аргументи** **Питання:** Структура медіаповідомлення: заголовок, основний зміст, ілюстрації, джерела та контекст публікації. Розмежування фактів, оцінних суджень, припущень, прогнозів і авторських інтерпретацій. Визначення головної тези, аргументів і доказів; оцінювання їхньої достатності та відповідності висновкам. Типові логічні помилки: необґрунтовані узагальнення, хибні причинно-наслідкові зв'язки, підміна тези, апеляція до популярності чи авторитету. Відповідність заголовка змісту, повнота подання інформації та значення пропущеного контексту. Порівняльний аналіз висвітлення однієї події: добір фактів, акценти, лексика, представлені позиції. Практичне застосування: коментоване читання медіатексту та формулювання аргументованого висновку щодо його якості.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція 6	**Тема: Маніпуляції, стереотипи та мова ворожнечі в медіаконтенті** **Питання:** Поняття інформаційної маніпуляції та її відмінність від аргументованого переконування. Маніпулятивні прийоми: емоційний тиск, залякування, навішування ярликів, вибіркове подання фактів, хибна дилема. Клікбейт, сенсаційність, прихована реклама та змішування інформаційного й рекламного контенту. Стереотипи та упередження в зображенні соціальних, професійних, вікових, гендерних та інших груп. Ознаки мови ворожнечі; розмежування критики, образливого висловлювання та закликів до дискримінації чи насильства. Принципи недискримінаційної комунікації, коректного називання та представлення різних груп людей. Практичне застосування: аналіз маніпулятивних повідомлень і їх редагування зі збереженням перевіреного фактичного змісту.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція 7	**Тема: Дезінформація та фактчекінг: цифрові інструменти перевірки тверджень** **Питання:** Недостовірна інформація: ненавмисна помилка, навмисна дезінформація та використання правдивих відомостей для завдання шкоди. Форми спотворення інформації: вигаданий зміст, підміна контексту, неправдиві зв'язки, імітація авторитетного джерела. Визначення тверджень, які підлягають перевірці; відокремлення їх від оцінок і переконань. Алгоритм фактчекінгу: уточнення твердження, встановлення джерела, пошук доказів, зіставлення даних, формулювання висновку. Використання пошукових систем, офіційних ресурсів, відкритих даних, вебархівів і фактчекінгових матеріалів. Розмежування неправдивого, частково правдивого, маніпулятивного та непідтвердженого твердження; зазначення меж перевірки. Практичне застосування: підготовка фактчекінгової довідки з доказами, посиланнями та обґрунтованим висновком.	2	*один раз на тиждень за розкладом*

Лекція 8	**Тема: Перевірка фотографій і відео: достовірність, походження та контекст** **Питання:** Фотографія й відео як джерела інформації: можливості та обмеження візуального доказу. Основні способи візуального спотворення: обрізання, монтаж, ретушування, зміна підпису, повторне використання старого матеріалу. Зворотний пошук зображень і пошук попередніх публікацій візуального матеріалу. Перевірка відео за ключовими кадрами; встановлення автора та обставин первинного оприлюднення. Аналіз візуальних деталей для перевірки місця й часу події: написи, об'єкти, погодні умови, орієнтири. Метадані, синтетичні зображення та відео: допоміжні ознаки, обмеження автоматичних детекторів і необхідність комплексної перевірки. Практичне застосування: дослідження походження фотографії або відео та оформлення результатів перевірки.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція \9	**Тема: Соціальні мережі: алгоритми, інформаційні бульбашки та вірусний контент** **Питання:** Соціальні мережі як середовище отримання, створення й поширення інформації. Принципи алгоритмічного добору контенту та роль користувацьких взаємодій у персоналізації стрічки. Інформаційні бульбашки й ефект замкненого кола однодумців; способи урізноманітнення джерел і позицій. Механізми вірусного поширення: емоції, повторюваність, соціальне схвалення та вплив лідерів думок. Ознаки сумнівних акаунтів, автоматизованої активності та координованого поширення повідомлень; межі висновків за зовнішніми ознаками. Відповідальність за репости, коментарі та рекомендації; способи реагування на недостовірний контент. Практичне застосування: аналіз поширення повідомлення та створення чекліста перевірки перед публікацією чи репостом.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Лекція 10	**Тема: Штучний інтелект у роботі з інформацією та медіаконтентом** **Питання:** Можливості генеративного ШІ для пошуку ідей, структурування матеріалів, підготовки чернеток та створення мультимедійного контенту. Формулювання запитів: мета, контекст, аудиторія, формат, обмеження та критерії якості результату. Фактичні помилки, вигадані джерела, упередження та нестабільність згенерованих відповідей. Перевірка результатів роботи ШІ за незалежними джерелами; авторське редагування та відповідальність користувача. Синтетичний медіаконтент і ризики введення аудиторії в оману; прозоре повідомлення про використання ШІ. Конфіденційність, доброчесність і допустимість передавання даних до онлайн-сервісів ШІ. Практичне застосування: створення та перевірка чернетки медіаматеріалу з фіксацією внеску ШІ й авторських змін.	2	*один раз на тиждень за розкладом*
Самостійна робота 1	**Тема:** Цифрова безпека та захист персональних даних у медіасередовищі	10	
Самостійна робота 2	**Тема:** Цифровий слід: активні й пасивні дані користувача, наслідки їх накопичення та поширення	20	
Самостійна робота 3	**Тема:** Типові онлайн-загрози: фішинг, шахрайські повідомлення, підроблені ресурси та соціальна інженерія	20	
Самостійна робота 4	**Тема:** Авторське право, академічна доброчесність та етика створення медіаконтенту	20	

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Використання онлайн-інструментів
у процесі формування інфомедійної грамотності

5. Види і зміст контрольних заходів

Питання для підготовки до практичних занять, завдання для самостійної роботи, тести розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3925

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу/ термін виконання	Критерії оцінювання	Усього балів
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Поточний контроль				
Лекція 1	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 2	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 3	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 4	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 5	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 6	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 7	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 8	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 9	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Лекція 10	Виконання практико-орієнтованих завдань	Робота в аудиторії на лекційному занятті (усні/письмові відповіді, ситуаційні/практичні/творчі завдання тощо) за розкладом	1– 6	6
Усього за поточний контроль				**60**

Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання Контрольне тестування	Перелік питань для підсумкового контролю розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3925	10 10	10 10
	Практичне завдання:	**Практичне завдання:** Практичне завдання для підсумкового контролю розміщено у СЕЗН ЗНУ Moodle за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3925	20	20
Усього за підсумковий контроль				**40**

Додаткові (заохочувальні) бали – до 10 балів.

Результати навчання за курсом, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються за умови їх відповідності освітньому компоненту, передбаченим освітньою програмою результатам навчання та підтверджені відповідним документом (диплом, сертифікат, свідоцтво тощо). Можливими видами діяльності для неформальної та/або інформальної освіти може бути участь у студентських олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, конференціях; участь у програмах неформальної/інформальної освіти (онлайн-курси на відкритих навчальних платформах, воркшопи, вебінари, майстер-класи, тренінги тощо).

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою **ECTS**	***За шкалою університету***	**За національною шкалою**	
		Екзамен	**Залік**
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Абетка візуальної грамотності / Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. / За редакцією Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ : АУП, ЦВП, 2019. 80 с.

2. Алан Кроуфорд, Е. Венди Саул, Самуел Метьюз, Джеймс Макінстер. Технології розвитку критичного мислення учнів. URL : https://www.criticalthinking.expert/shop/tehnologiyi-rozvytku-krytychnogo-myslennya-uchniv/

3. Бакаленко І. М. Шляхи інтеграції інфомедійної грамотності у процес фахової підготовки майбутніх учителів-словесників / *Література й історія: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (08–11 жовтня 2020 р.)*: у 2-х ч. / редкол.: Н. В. Горбач (відп. ред.), В. М. Ніколаєнко (ред.-упоряд.), І. М. Бакаленко (техн. ред.) та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Т. 1 С. 11–13.

4. Васильєва Т. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2022. 150 с.

5. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс: монографія / за ред. В. А. Кротюка. Харків: ФОП Федорко М. Ю., 2021. 558 с.

6. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.

7. Гороховський О. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практич. посіб. / О. Гороховський. Дніпро : Ліра, 2017. 133 с.

8. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Аґнєшка М. Вальорска ; пер. з нім. В. Олійника. Київ: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.

9. Задоріна О. М., Чубенко В. А., Бакаленко І. М. Використання чат-ботів та технологій штучного інтелекту у забезпеченні персоналізованого супроводу студентів. Педагогічна Академія: наукові записки. 2025. № 22 (2025).

10. Костирко Т. М., Корольова Т. Д., Жигалкіна М. С. Основи медіаграмотності : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2019. 80 с.

11. Матеріали розроблені в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX (Рада наукових досліджень та обмінів) за підтримки Посольств Великої Британії та США, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси.

12. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі. Київ: АУП: Центр Вільної Преси, 2017. 319 с.

13. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.

14. Наумук І., Коноваленко Т., Акулова Н. Екологія інфомедійного простору : навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с. URL: https://filter.mkip. gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/posibnyk.pdf.

15. Посібник з верифікації. URL: https://verificationhandbook.com/book_ua/

16. Посібник з медіаграмотності: 10 порад для захисту від інформаційних маніпуляцій. URL: https://drive.google.com/file/d/11obX2s3Jg31k0f_s6O0UKUeo5psw8Hx5/view

17. Посібник із медіаграмотності. URL: https://internews.ua/opportunity/medialiteracy-manual

18. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

19. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? : Аналіз. Київ: Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019. URL: https://www.aup.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/YAK_protydiiaty_fake_news_2019.pdf

Додаткова література:

1. Библиотека ОО «Детектор медиа» (Дез)информация / Г. Почепцов. / Под общей редакцией Н. Лигачевой и Г. Петренко / Редакцией М. Олийник. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2019. 248 с.

2. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Аґнєшка М. Вальорска ; пер. з нім. В. Олійника. Київ: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.

3. Комісія з журналістської етики. URL: https://cje.org.ua/
4. Професійні журналістські стандарти: інформаційна довідка. URL: https://imi.org.ua/advices/profesijni-zhurnalistski-standarty-normatyvna-dovidka-i31933
5. Сучасні стандарти професійної журналістики. URL: https://imi.org.ua/monitorings/suchasni-standarty-profesijnoyi-zhurnalistyky-i42512
6. Digital Scribing: What Is It? How Does It Work? What Are The Benefits? URL: https://www.wearecognitive.com/blog/digital-scribing-what-is-it-how-does-it-workbenefits
7. Fitzpatrick N. Media Manipulation 2.0: The Impact of Social Media on News, Competition, and Accuracy. Athens Journal of Mass Media and Communications. 2018. Vol. 4. No. 1, P. 45-62. URL: https://doi.org/10.30958/ajmmc.4.1.3

Інформаційні ресурси:

- Онлайн-курс з медіаграмотності URL: https://verified.edera.com/ua?fbclid=IwAR13dHyEWFyNvNewE5YZpkzjMJwJqxnAaPxeQSzVtzliz0e0e aGeupCR5AQ
- Дистанційний курс «Медіаграмотність для освітян». URL: https://courses.prometheus.org.ua
- Дистанційний курс «Критичне мислення». URL:https://courses.prometheus.org.ua
- Сайт «Медіакритика»:
- URL:http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analityka/perevirka-faktiv-yak-budennyyzhurnalistskyy-rytual.html
- Сайт «StopFake.org». URL: https://www.stopfake.org/uk/golovna/
- https://voxukraine.org/uk/tag/faktchek-uk/
- Сайт «Детектор медіа». URL: http://detector.media
- Сайт «Без брехні». URL:https://without-lie.info/
- Сайт «Mediasapiens». URL: http://osvita.mediasapiens.ua/
- Сайт «Медіаосвіта». URL: http://www.mediaeducation.co.uk
- Сайт «Детектор медіа Медіаграмотність. Медіаосвіта Media Sapiens».
- URL: http://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/
- Сайт «Медіаосвіта і медіаграмотність». URL:http://www.medialiteracy.org.ua
- Сайт Телекритика. URL: http://www.telekritika.ua/
- Сайт «Національний проєкт з медіаграмотності». URL: https://filter.mkip.gov.ua/
- Сайт «Академія української преси». URL: https://www.aup.com.ua/

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та практичних занять. Студентам, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, необхідно протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Пропущені заняття необхідно відпрацьовувати протягом тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються студентами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої

праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим.

Рекомендована база даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: http://www.nbuv.gov.ua

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно в навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (виконання письмових завдань, тестів, заліку) використання гаджетів заборонено.

Визнання результатів неформальної та інформальної освіти. Результати навчання за курсом, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються за умови їх відповідності освітньому компоненту, передбаченим освітньою програмою результатам навчання та підтверджені відповідним документом (диплом, сертифікат, свідоцтво тощо). Можливими видами діяльності для неформальної та/або інформальної освіти може бути участь у студентських олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, конференціях; участь у програмах неформальної/інформальної освіти (онлайн-курси на відкритих навчальних платформах, воркшопи, вебінари, майстер-класи, тренінги тощо).

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є електронна система Moodle ЗНУ.

Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень.

Відповіді на запити студентів подаються викладачем протягом двох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle ЗНУ, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle ЗНУ, є актуальною.

Якщо за технічних причин доступ до Moodle ЗНУ є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу **irinabakalenko1970@gmail.com**. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я й тему звернення.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2026-2027 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ https://lnk.ua/gk4x2wkVy .

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне

вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://lnk.ua/9MVwgEpVz .

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://lnk.ua/EYNg6GpVZ .
Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/QRVdWGwe3; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/3R4avGqeJ.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Соник Вікторія Василівна**
Електронна адреса: v.sonik@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. +380661848930

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://lnk.ua/5pVJr17VP.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: https://library.znu.edu.ua/. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): https://moodle.znu.edu.ua/.
Посилання для відновлення паролю: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: https://sites.znu.edu.ua/child-advance/.